

KASTAMONU'DA BİR İTTİHATÇI
HASAN FEHMİ TURGAL

Yazar

Dr. Mustafa ESKİ

...Geleceğin Fikirleri...

KASTAMONU'DA BİR İTTİHATÇI HASAN FEHMİ TURGAL

Yazar:

Dr. Mustafa ESKİ

ISBN: 978-625-95005-9-1

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Abdulkadir EMİROĞLU

Baskı: Ankara | Kasım, 2024

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,

Tel: 0 312 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

Açıksöz Gazetesi Yazarları (1921)

Soldan sağa doğru.

Ön sıra: Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Hüsnü Açıksöz.

Orta sıra: Fazıl Berki Tümtürk, Abdulahat Nuri, Hasan Fehmi Turgal.

Arka sıra: Ahmet Hamdi Çelen, İsmail Habib Sevük

İTHAF;

Sayın Prof. Dr. Rifat ÖNSOY'un aziz hâtrısına, saygı ve rahmetle...

ÖN SÖZ

Hasan Fehmi Turgal, fikir hayatımızın önemli şahsiyetlerinden biridir. Medresede, öğretmen okulunda öğrenim görmüş, kendi çabasıyla Arapça ve Farsça öğrenmiştir.

İstanbul'da iken İttihat Terakki'ye intisap etmiştir. 1914-1917 yılları arasında, kâtib-i mes'ül sıfatıyla Kastamonu'da görevlendirilmiştir. Burada kaldığı süre içinde Köroğlu gazetesinde yazı yazmıştır.

I.Dünya Savaşı'nın aleyhimize gelişmesi üzerine 1917 yılında İstanbul'a dönmüştür. Haksız isnatlardan dolayı Bekir Ağa Bölüğü'nde bir yıl tutuklu kalmış, sonra beraat etmiştir. Hapisten çıkınca Mart 1921 başlarında tekrar Kastamonu'ya gelmiş, Açıksöz gazetesinin yazı ailesinde yer almıştır. Sekiz ay sonra önce Sinop'a, sonra Bursa'ya atanmıştır. 1926 yılında, Maârif Vekili Mustafa Necati tarafından Kütüphaneler Müdürlüğü'ne getirilmiş, ölümüne kadar on beş yıl bu görevde kalmıştır.

Bu çalışma yapılırken Köroğlu, Açıksöz ve Doğrusöz gazeteleriyle Doğu dergisi taranmıştır. Köroğlu gazetesinde bir makale ve bir şiirine rastlanmıştır. Ancak Hasan Fehmi'yi tanıyanların ifadesine göre, yazılarında imza kullanmamıştır. Bazan H.F, H.Fehmi yazmış, daha çok Türkmen ve Turgut müstear adlarını tercih etmiştir.

Hasan Fehmi Turgal hakkında yapılan araştırmalar yok denecek kadar azdır. Bursa, Konya ve Ankara'da yayınlanan gazete ve dergilerde kıymetli yazılarının olduğunu biliyoruz. Bunların derlenmesiyle geniş bir külliyat meydana gelecektir. Bu mütevazı çalışmanın bir başlangıç olarak kabul edilmesini arzu ederiz.

Sayın Prof. Dr. Zeki Arıkan 2006 ve 2007’de yazdığı iki mektupta, Hasan Fehmi’nin, Kastamonu’da güzel hizmetler yaptığından söz etmiş, araştırılmasını istemiştir. Ayrıca Sayın Prof. Dr. Reşat Genç hocamız da aynı doğrultuda tavsiyelerde bulunmuştur.

Kadim dostum Sayın Mustafa Bayburtlu’ya, sevgili kızım Dr. Necla Tuzcuođlu’na, genç araştırmacı Sayın Melih Kulu’ya, kitabın basımındaki yardımlarından dolayı Sayın Ferit Resuloğulları’na, kapak kompozisyonu ve mizanpajı hazırlayan Sayın Abdulkadir Emiroğlu’na ve basımda emeği geçen kişilere çok teşekkür ederim.

30 Ađustos 2024

Dr. Mustafa ESKİ

İçindekiler

GİRİŞ **1**

MAKALELER **33**

1. 1. AÇIKSÖZ GAZETESİ'NDEKİ MAKALELER	33
1.1.1. TARİHİN TEKERRÜRÜ	33
1.1.2. MÂZİDEN BİR SAHİFE	36
1.1.3. İLK CEZBEM	38
1.1.4. YARIM ASIR EVVEL BOLU HAVALİSİNDE TÜREYEN İKİ MÜTENEBBİH	40
1.1.5. TERGİBİ'L- MÜTEALLİM	45
1.1.6. RAMAZAN	47
1.1.7. AMMURİYE- ANKARA	49
1.1.8. ESKİ VE YENİ İKTİSADIMIZ	51
1.1.9. MEV'İZE	54
1.1.10. MEŞKÛR TAHVİLLER	56
1.1.11. LAFZİ NİZÂ	58
1.1.12. İNGİLİZ ARTIK OLDUĞU GİBİ GÖRÜNÜYOR	60
1.1.13. MEL'ANETİN DERECEŚİ	62
1.1.14. ORUÇ	64
1.1.15. MİLLİ DALÂLET	66
1.1.16. EYMÜR	68
1.1.17. ESAME-İ HASSA ÜZERİNE TETEBBULAR	70
1.1.18. MEHMETÇİK'E	72
1.1.19. ŞARK'I GARB'IN İ'TİSÂFİ KURTARACAK	74
1.1.20. DİNİ VE MİLLİ BÜNYEMİZDE DÜŞMANIN TAARRUZ NOKTALARI	76
1.1.21. EVRAK-I NAKDİYENİN SUKUTU KARŞISINDA VAZİFEMİZ	78
1.1.22. EN BÜYÜK İNKİLÂP	80
1.1.23. HAREM MÜFETTİŞLİĞİ	82
1.1.24. YENİ PROGRAMLAR	84
1.1.25. MİNBERLERDE HALK DİLİ	86
1.1.26. TÛTÛN	88
1.1.27. HALKIMIZDA TEMSİL KUVVETİ	91
1.1.28. HALKTA ANLAMAK İHTİYAÇ VE TEMEŞŞUKU	93
1.1.29. HALİFE VE MİLLETLER	95
1.1.30. TÜRK BÜYÜKLERİ	97

1.1.31. İki Yanlış Fikir	99
1.1.32. Trbelere Daır	101
1.1.33. Büyük Bayramların Terbiyevi Ehemmiyeti	104
1.1.34. Mühim Bir Eserin Hakk-ı Telifi Alındı	106
1.1.35. Millî Tarih Ve CoĖrafya Enstitüsü Tetkikata Bařlarken	108
1.1.36. Harflerimize Daır Bazı Fikirler.	111
1.1.37. Açıksöz Gazetesi 10. Yılında	114
1.2. Doğu Dergisi'ndeki Makaleler.	116
1.2.1. Bir Münakařa	116
1.2.2. Küçük Hikye	118
1.2.3. Sinop Kitabeleri Hakkında Bir Tavta	121
1.2.4. Bir Kitabeye Karşısında Dinlediklerim	123
1.2.5. İsm-i Hasların Telaffuzu	125
1.2.6. Sinop'ta İsfendiyarlar Türbesi'ndeki Mevlev Kabri	128
1.3. Köroğlu Gazetesi'ndeki Makale	130

Őiirler

137

2.1. Yařayan l	137
2.2. Millî Kahraman	138
2.3. Nemrut Mustafa'nın İpini ektiĖi Hfız Abdullah Avni İçin	139
2.4. Niřanlı Ėd!	140
2.5. Nişanlı Andı!	141
2.6. Operatör Merhum Sabri İçin	141
2.7. Gazi Orhan Lisni'ndan	142
2.8. Őehit Gemlik	143
2.9. Temct	144
2.10. Musa Kzim Efendi Merhum İçin	144
2.11. Muharrem	145
2.12. Umur- Muharrem	146
2.13. Muazzez Mehmetçik'e	147
2.14. Őiir:	148
2.15. Őükran	149
2.16. Tarhana	150
2.17. Mekteplere Din Neřide	151
2.18. Teřy	152
2.19. Niyaz-ı Dervişane	153
2.20. Vatan Dulları	154
2.21. Cepheden Selam	155

2.22. Őir:	155
2.23. EDİRNE SULTAN SELİM CÂMii DESTANI	156
2.24. KÜÇÜK MEHMET'İN TÜRKÜSÜ	157
2.25. KÜÇÜK ESİRİN RÜYASI	158
2.26. DÜŐMAN TARAFINDAN İRZINA TECAVÜZ EDİLMİŐ FADİME'NİN TAZALLUMU	159
2.27. ÇANAKKALE DESTANI	160
2.28. DAVUL	161

KAYNAKLAR	163
------------------	------------

İNDEKS	166
---------------	------------